

Klimastatus og –plan må bli verktøyet vi trenger for å få kontroll på utslippene

Vi gleder oss over at Klimastatus og –plan har kommet til for å synliggjøre hvordan Norge ligger an i møte med egne klimamål, og hva regjeringen mener må til for å oppnå dem. På sitt beste kan dette “klimabudsjettet” bidra til en åpen, demokratisk og kunnskapsbasert miljødebatt. Dette ønsker vi hjertelig velkommen, og bidrar gjerne selv for å få det til å skje.

Likevel er det noen åpenbare mangler med den første utgaven av dokumentet. Det er positivt at departementet og regjeringen selv påpeker at planen skal forbedres år for år. I den forbindelse har vi følgende forslag til endringer i Klimastatus og –plan, gjeldende f.o.m. statsbudsjettet for 2024:

- Sektorvise mål for utslippskutt
- Reell stortingsbehandling
- Oppgi hvilke effektberegninger som legges til grunn
- Synliggjøre og tette utslippsgapet i skog- og arealbrukssektoren
- Nå klimamålet

Sektorvise mål for utslippskutt

For at dokumentet skal være en reell plan for utslippskutt må de ønskede utslippskuttene brytes ned for å vise hvilke tiltak som allerede gjøres og hvilke klimamål som skal oppnås for hver enkelt sektor. Hurdalsplattformens målsetning er god der den sier at regjeringen vil “innføre konkrete mål for utslippskutt for hver enkeltsektor og -næring i Norge. Målene skal utvikles i samarbeid med berørte næringer. Det skal etableres et system for jevnlig og forpliktende oppfølging av tiltak og måloppnåelse”. Likevel er oppnåelsen langt unna, og på akkurat dette punktet mener vi at Klimastatus og –plan for statsbudsjettet 2023 faktisk var et steg ned fra “Del IV - Rapportering etter Lov om klimamål (klimaloven)” i Klima- og miljødepartementets budsjett for 2022, som den gang var en del av den ordinære budsjettproposisjonen, uten å være skilt ut som eget dokument. Del IV viste regjeringens forventninger om utslippsreduksjon fra de ulike sektorene og knyttet aktuelle virkemidler til disse, blant annet gjennom Figur 15.4, Figur 15.6 og 15.7. Dette er noe vi foreløpig savner i Klimastatus og –plan.

Reell stortingsbehandling

Vi mener at Klimastatus og –plan må legges frem til behandling i Stortinget, i likhet med de andre budsjettproposisjonene, i stedet for å være et vedlegg til KLDs proposisjon. Sammen med lovvedtaksfunksjonen og kontrollfunksjonen utgjør budsjettfunksjonen de tre hovedpilarene for Stortingets arbeid. Om regjeringen har ambisjoner om å lage et *klimabudsjett*, må det opp til behandling i Stortinget, ikke bare være til informasjon. Dette kan for eksempel skje gjennom at Klimastatus og –plan legges fram som en stortingsmelding.

Oppgi hvilke effektberegninger som legges til grunn

I tillegg til hovedfunksjonen om å utgjøre et planverk som tar oss i havn med klimamålene, er en annen viktig funksjon med Klimastatus og –plan at dokumentet skal bidra til en åpen, demokratisk og kunnskapsbasert debatt om klima og utslippskutt. Blant annet for oss som miljøorganisasjoner, og for opposisjonspartiene som lager alternative forslag til statsbudsjettet (både helhetlige og enkeltvise), er det vesentlig å få innsyn i hvordan departementet har kommet fram til hvor mye CO₂e et tiltak eller virkemiddel gir i utslippskutt. Som Høyres representanter skrev i energi- og miljøkomiteens statsbudsjettinnstilling: “Disse medlemmer merker seg imidlertid at regjeringen i liten grad tallfester utslippseffekten av ulike tiltak. Av totalt om lag 90 tiltak er det kun 6 der utslippseffekten er tallfestet”.

Det bør være et mål at mest mulig av klimadebatten skal handle om reelle oppsider og nedsider ved de ulike tiltakene og virkemidlene som er aktuelle, i stedet for at spalteplassen går med til å bli enige om faktagrunnlaget bak disse. Åpenhet rundt forutsetninger som ligger

til grunn for beregningene og hvordan de er gjort vil bidra positivt til dette. Per nå ser vi at Klimakur 2030 brukes som kildegrunnlag bak flere forslag i klimadebatten, i mangel på andre og nyere tall. Når neste Klimastatus og –plan legges fram, vil det være nesten fire år siden Klimakur 2030 kom ut, og behov for å oppdatere flere av disse tallene.

Synliggjøre og tette utslippsgapet i skog- og arealbrukssektoren

Norges forpliktelser i skog- og arealbrukssektoren (LULUCF) må synliggjøres. Norge trenger en plan for hvordan vi skal oppfylle målet om netto nullutslipp årlig mot 2025 og negative utslipp senest fra 2026 i skog- og arealbrukssektoren, og hvordan disse tiltakene skal implementeres på ulike beslutningsnivåer. [Som VG skrev](#) i etterkant av at Klimastatus- og plan ble lansert uten fokus på denne sektoren: “Når utregninger viser at skog og lands karbonlager nå taper 6,7 millioner tonn CO₂ i året, er det omtrent like mye som skal kuttes fra hele produksjonen av olje og gass. Norge får også et etterslep for hvert år det ikke gjøres noe med”.

Vi forventer derfor at skog- og arealbrukssektoren får en grundigere omtale i neste runde. I tillegg til karbonlagringen som skjer gjennom skogen og øvrige naturarealer, har naturen og artsmangfoldet en egenverdi, samt en rolle i sikringen mot klimaendringene det allerede er for sent å stoppe. Jo mer intakte naturarealer, jo større mulighet for naturlig vannlagring og sikring mot flom, for eksempel. Det vil altså tjene flere interesser å gjøre de nødvendige grepene, blant annet gjennom Klimastatus og –plan, for å nå klimamålene for skog- og arealbrukssektoren. Tiltak for å nå målene i denne sektoren vil også kunne bidra positivt for å nå målene i den nye Naturavtalen. Karbonlagring i skog- og jordsmonn er en viktig del av den totale klimaløsningen, og det må måles separat fra utslippsmål knyttet til menneskeskapte utslipp og opptak.

Nå klimamålet

Det må være en selvfølge at Klimastatus og –plan viser hvordan klimamålet og det nasjonale omstillingsmålet beskrevet i Hurdalsplattformen skal innfris. For 2023 var det dessverre ikke balanse i klimabudsjettet, som opererte med et utdatert klimamål, og som inkluderte utslippskutt fra “tiltak som jobbes med” uten å gå inn på hvilke tiltak det gjaldt. Det har dessverre vært konsekvent over flere år, og over flere ulike regjeringer og stortingsflertall, at Norges nasjonale klimamål ikke har blitt nådd. I den alvorlige klimakrisa vi nå står i, er ikke dette akseptabelt. Fundamentet i Parisavtalen er at alle land setter ambisiøse klimamål i tråd med 1,5-gradersmålet, og faktisk innretter den nasjonale politikken slik at målene nås. Det er i tillegg strengt nødvendig for norske myndigheter å innfri egne klimamål for å følge sine grunnlovsfestede forpliktelser til å beskytte barns rettigheter og hensyn til fremtidige generasjoner.

Anja Bakken Riise,
leder i Framtiden i våre hender

Gina Gylver,
leder i Natur og Ungdom

Christian Steel,
generalsekretær i Sabima

Karoline Andaur,
generalsekretær i WWF

Signe Lindbråten,
sjefsagent i Miljøagentene

Andrew Kroglund, generalsekretær
i Besteforeldrenes klimaaksjon

Elise Åsnes,
leder i Spire

Sigrun Gjerløw Aasland,
leder i ZERO

Gro Holstad, generalsekretær
i Naturvernforbundet

Birgitte Lange,
generalsekretær i Redd Barna

Frode Pleym,
leder i Greenpeace

Diego Marin Rios,
politisk ansvarlig i Attac